

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie **D. L.**

skazanego z art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 55 § 1 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 stycznia 2024 r.,

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej delegowanego do Prokuratury

Krajowej Krzysztofa Urgacza,

kasacji wniesionej przez obrońcę,

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z dnia 26 maja 2023 r., sygn. akt IV Ka 309/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 5 stycznia 2023 r., sygn. akt III K 325/22,

uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do D. L., a na podstawie art. 435 k.p.k. także w odniesieniu do P. S., i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 5 stycznia 2023 r. (sygn. akt III K 325/22) D. L. został uznany winnym czynu z art. 18 § 2 i 3 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. i art. 55 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., za który wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, a drugi oskarżony P. S. został uznany winnym czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. i art. 55 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. za który wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 26 maja 2023 r. (sygn. akt IV Ka 309/23).

Od powyższego orzeczenia kasację wniósł obrońca skazanego, zarzucając wyrokowi:

- „1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nienależytą obsadę Sądu Okręgowego wydającego skarżony wyrok, a to ze względu na to, że Pani Sędzia orzekająca w niniejszej sprawie została powołana do pełnienia funkcji przez Krajową Radę Sądownictwa - ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3). Ta okoliczność stanowi podstawę do przyjęcia, że taki tryb powołania sędziego przesądza o braku jego bezstronności w aspekcie instytucjonalnym i pozwala na sformułowanie domniemania braku bezstronności;*
- 2. na podstawie art. 438 pkt 1 i 1a k.p.k. oraz art. 427 § 2 k.p.k. rażąco obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie:*
 - a. art. 18 § 2 i 3 k.k. w zw. z art. 55 § 1 k.k.s. poprzez ich zastosowanie w sytuacji, w której w aktach niniejszego postępowania brak jest dowodów i Sąd w niniejszej sprawie dowodów takich nie przeprowadził na okoliczność ustalenia czy wystąpiło jakiekolwiek uszczuplenie w jakimkolwiek podatku w wyniku działań podejmowanych z udziałem oskarżonego D. L.;*
 - b. art. 12-13 k.k.s. w zw. z art. 55 § 1 k.k.s. poprzez ich błędne zastosowanie i brak wyjaśnienia w treści uzasadnienia skarżonego wyroku jakimi przesłankami kierował się Sąd wymierzając oskarżonemu D. L. karę pozbawienia wolności bez warunkowego jej zawieszenia, podczas gdy kodeks wskazuje na prymat kar wolnościowych, a brak jest dowodów na przypisanie oskarżonemu D. L.*

pomocnictwa w kierowaniu takimi podmiotami jak: [XXX] Sp. z o.o., [YYY]Sp. z o.o., [ZZZ]Sp. z o.o. - oraz próżno jest szukać w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku opisu dowodów na podstawie, których Sąd ustalił, że przez tak długi okres czasu, tj. od 2016 r. do 28.10.2021 r. oskarżony D. L. kierował działaniem tych podmiotów i na czym kierowanie działaniem tych podmiotów miało polegać i w jaki sposób zostało ustalone, że działanie tych podmiotów prowadziło do uszczuplenia należnego podatku i jakiego podatku?

c. art. 53 § 3 k.k.s. w zw. z art. 55 § 1 k.k.s. poprzez ich naruszenie i pomimo braku przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie ustalenia rzekomego uszczuplenia w podatku przez działania wykonywane przez oskarżonego D. L. (brak wyjaśnienia przez Sąd w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku o jakie konkretnie działania Sąd przypisał oskarżonemu D. L. - oprócz zawożenia do notariusza, do banku i odebrania od współoskarżonych dokumentów bankowych) Sąd przyjął, że: „(...) jasnym było, że uszczuplenie w podatku przekroczyło ustawowy próg dla wykroczenia skarbowego” - tak Sąd w tabeli pkt 3.1.- uzasadnienia wyroku;

3. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. rażąco obrazę przepisów postępowania, gdyż miała ona znaczący wpływ na treść zaskarżonego wyroku,

4. rażąco niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego D. L. kary pozbawienia wolności, podczas gdy dla spełnienia zadań ogólnoprewencyjnych, a także w zakresie prewencji indywidualnej, wystarczającym było orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a w szczególności w sytuacji, gdy Sąd w ogóle pominął przy ustalaniu kary możliwości jej warunkowego zawieszenia, oraz pominął wszystkie dyrektywy ustalania przez Sąd wymiaru kary, a nadto pomimo braku jakich dowodów Sąd w sposób niewłaściwym ustalił, że oskarżony D. L. pomagał nieustalonym osobom w zarządzaniu w okresie od 2016 r. do 28.10.2021 r. - podmiotami gospodarczymi: [XXX] Sp. z o.o., [YYY]Sp. z o.o., [ZZZ]Sp. z o.o. i za to także obciążył oskarżonego w czasie ustalania wymiaru kary.”

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy w zaskarżonym niniejszą kasacją zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w odniesieniu do zarzutu wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, co było wystarczające dla uchylenia zaskarżonego wyroku. Z uwagi na powyższe, rozpoznanie pozostałych zarzutów nie było konieczne.

Przypomnieć na wstępie należy, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. (I KZP 2/22, OSNK 2022, nr 6, poz. 22) brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Oznacza to, że należy wykazać in concreto, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd, w składzie którego zasiada taki sędzia jest sądem nienależycie obsadzonym. W uzasadnieniu tej uchwały zaakcentowano kluczową dla procesu nominacyjnego okoliczność, tj., że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1. W uchwale tej podkreślono także, że należy mieć na względzie stopniowalność kryteriów doboru do sądów różnego rzędu, gdyż surowsze są wymagania w stosunku do sędziów ubiegających się o awans do sądów, które znajdują się wyżej w strukturze sądownictwa, co prowadzi to konieczności oceny w ramach testu niezawisłości konkretnego sędziego takich okoliczności, jak równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów oraz to, czy kandydat w ogóle miał kontrkandydata do awansu, czy też był jedyną osobą, która wzięła udział w danym konkursie.

Ponadto, z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że problem niezależności i właściwej kompozycji sądów, w składzie których zasiadają osoby przedstawione do powołania na stanowisko sędziego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3) ma charakter systemowy.

Analizując dokumenty dotyczące kariery sędzi X.Y. w strukturach wymiaru sprawiedliwości, dojść należy do wniosku o znacznym przyspieszeniu jej kariery od roku 2018. Z dniem [...] 2018 r. została powołana przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia funkcji Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na okres sześciu lat i delegowana do pełnienia obowiązków sędziego tego Sądu na czas pełnienia powierzonych funkcji. Kandydatka orzekała w III Wydziale Karnym Sądu Okręgowego w Bydgoszczy. Następnie brała udział w konkursie na stanowisko sędziego tego Sądu przed KRS ukształtowaną już w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Uzyskała pozytywną rekomendację zespołu, mimo negatywnej oceny Kolegium Sądu Apelacyjnego w Gdańsku oraz jednoznacznie negatywnej oceny Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Gdańskiej (3 głosy „za” i aż 63 „przeciw”). W uchwale KRS nr [...] z dnia 20 listopada 2018 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na siedem stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy, ogłoszonych w Monitorze Polskim z 2018 r. pod poz. 274) znajduje się lakoniczne uzasadnienie pominięcia tych rekomendacji o następującej treści „(...) praca i kwalifikacje (...) Pani X.Y. zostały ocenione pozytywnie (...) posiada stopień naukowy doktora nauk prawnych i legitymuje się bardzo zróżnicowanym doświadczeniem zawodowym, obejmującym pracę w jednostkach Prokuratury i w sądach powszechnych różnego szczebla, a także pracę naukową i dydaktyczną.” Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia [...] 2019 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy. Początkowo orzekała w III Wydziale Karnym, a od grudnia 2021 r. w IV Wydziale Karnym Odwoławczym tego Sądu. Była członkiem Okręgowej Komisji Wyborczej w

Bydgoszczy (2019–2020). Dwukrotnie pełniła funkcję przedstawiciela Ministra Sprawiedliwości w Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji radcowskiej (w 2019 r. i w 2021 r.). Od [...] 2021 r. była wykładowcą w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Pełniła funkcję patrona koordynatora aplikacji sędziowskiej i aplikacji sędziowskiej uzupełniającej na lata 2021-2024.

Sędzia X.Y. po 3 latach orzekania w sądzie okręgowym wystartowała w konkursie na wolne stanowisko w Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Jako jedyny z kandydatów na wakujące miejsca uzyskała pozytywną rekomendację KRS. Lektura uchwały nr [...] z dnia [...] 2023 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na jedno z pięciu stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Karnej, ogłoszonych w Monitorze Polskim z 2022 r., poz. 1048, nie pozwala na ocenę, jakie cechy (ponad to, co KRS już w 2018 r. rozważała przy okazji kandydatury sędzi A.D. do sądu okręgowego) zdecydowały o wyborze konkretnej kandydatki. Jedyne nowe informacje to te dotyczące publikacji naukowych z okresu po awansie do sądu okręgowego oraz szereg pozytywnych rekomendacji (takowe przedłożyli: Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Prezes Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Przewodniczący IV Wydziału Karnego Odwoławczego tego Sądu oraz Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Prokurator Prokuratury Okręgowej w Bydgoszczy, pracownicy naukowcy Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Dyrektor Generalnego Centralnego Instytutu Analiz Polityczno-Prawnych, Redaktor Naczelnego miesięcznika „Prokuratura i Prawo” oraz Biskup Bydgoski). Na wskazanie zasługuje postawa kandydatki przed KRS podczas tego drugiego konkursu. Ma to istotne znaczenie, gdyż odbywał się on w realiach prawnych, gdzie wiadomo było już bez żadnych wątpliwości, że działalność KRS narusza wiążące Polskę prawo międzynarodowe.

Karierę sędzi X.Y. w strukturach wymiaru sprawiedliwości od 2018 roku można obiektywnie uznać za ponadstandardowo szybką. W odbiorze społecznym, a zwłaszcza obserwatorów wymiaru sprawiedliwości obraz tego przyspieszenia w powiązaniu z intensyfikacją relacji z ówczesną władzą wykonawczą (Minister Sprawiedliwości) budzić musi uzasadnione zastrzeżenia i rodzić wątpliwości. Przyjęła wszak z rąk Ministra Sprawiedliwości funkcję wiceprezesa sądu i delegację do orzekania w tym sądzie w realiach, w których ów minister wcześniej zapewnił

sobie ustawową możliwość pełnej i nieskrępowanej wymiany kadr zarządzających sądami. Z perspektywy czasu obserwatorzy wymiaru sprawiedliwości dostrzegają, jak te personalne decyzje były powiązane z podzielnymi przez konkretnych sędziów polityki ówczesnego kierownictwa resortu sprawiedliwości. Przyjęła później od Ministra Sprawiedliwości także funkcje w KSSiP. Warto zwrócić uwagę na fakt, że kandydatura sędzi D. na stanowisko w sądzie okręgowym została jednoznacznie negatywnie zaopiniowana w toku postępowania awansowego przez KRS, która to rada przedstawiła ją Prezydentowi, ignorując ocenę wyrażoną przez sędziów znających osobę kandydatki. Szczególne i obiektywne wątpliwości budzi następnie niespotykane szybki kolejny awans już do Izby Karnej Sądu Najwyższego. Zaledwie po 3 latach orzekania w sądzie okręgowym, KRS zarekomendowała ją do powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Co istotne – w tym konkursie legitymowała się już poparciem szeregu podmiotów, w większości związanych z władzą wykonawczą oraz zaprezentowała stanowisko zbieżne z poglądami ówczesnie rządzącej większości politycznej, jak się wydaje, nie uznając orzecznictwa sądów międzynarodowych za miarodajne dla oceny stanu praworządności w Polsce. Jak wskazano wyżej, korelacja opisanych zdarzeń w toku awansu sędziego X.Y. (od stanowiska sędziego sądu rejonowego po Sąd Najwyższy w ciągu 5 lat) powoduje daleko idące obiektywne wątpliwości co do bezstronności sądu, w którego składzie zasiada.

Nawarstwienie się w tej sprawie szeregu okoliczności świadczących o dostrzegalnej zależności kariery sędziego z akceptacją polityki władzy wykonawczej w stosunku do wymiaru sprawiedliwości, jednoznacznie uzasadnia przekonanie, że udział sędzi X.Y. w składzie Sądu II instancji realizował bezwzględną przesłankę odwoławczą w postaci nieprawidłowej jego obsady.

[J.J.]

[ał]

